

به نام خدا

استراتژی های هوشمند کاربرد روانشناسی در آموزش

مolfan :

سیده الهام مدنی

فاطمه نوابی

فاطمه غلامیان

فرخنده صالحی دوپلانی

سمیرا رضایی

انتشارات ارسطو

(سازمان چاپ و نشر ایران - ۱۴۰۳)

نسخه الکترونیکی این اثر در سایت سازمان چاپ و نشر ایران و اپلیکیشن کتاب رسان موجود می باشد

chaponashr.ir

سرشناسه: مدنی، سیده الهام، ۱۳۷۲
عنوان و نام پدیدآور: استراتژی های هوشمند کاربرد روانشناسی در آموزش / مولفان سیده الهام مدنی، فاطمه نوابی، فاطمه غلامیان، فرخنده صالحی دوپلانی، سمیرا رضایی.
مشخصات نشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری: ۱۴۷ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۹۸۳-۱
وضعیت فهرست نویسی: فیبا
موضوع: آموزش - کاربرد روانشناسی - استراتژی های هوشمند
شناسه افزوده: نوابی، فاطمه، ۱۳۷۶
شناسه افزوده: غلامیان، فاطمه، ۱۳۷۲
شناسه افزوده: صالحی دوپلانی، فرخنده، ۱۳۶۰
شناسه افزوده: رضایی، سمیرا، ۱۳۷۳
رده بندی کنگره: PN۲۱۸۹
رده بندی دیویی: ۸۰۹/۲۵۰
شماره کتابشناسی ملی: ۹۴۹۳۹۰۱
اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: استراتژی های هوشمند کاربرد روانشناسی در آموزش
مولفان: سیده الهام مدنی - فاطمه نوابی - فاطمه غلامیان - فرخنده صالحی دوپلانی - سمیرا رضایی
ناشر: انتشارات ارسطو (سازمان چاپ و نشر ایران)
صفحه آرای، تنظیم و طرح جلد: پروانه مهاجر
تیراژ: ۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۳
چاپ: زبرجد
قیمت: ۱۴۷۰۰۰ تومان
فروش نسخه الکترونیکی - کتاب رسان:
<https://chaponashr.ir/ketabresan>
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۳۳۹-۹۸۳-۱
تلفن مرکز پخش: ۰۹۱۲۰۲۳۹۲۵۵
www.chaponashr.ir

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	فصل اول.....
۷	درک رابطه روانشناسی-آموزشی.....
۷	کاوش در تقاطع روانشناسی و آموزش.....
۱۰	دیدگاه های تاریخی: تحول اصول روانشناسی در تربیت.....
۱۲	مبانی نظری: نظریه های روان شناختی اطلاع رسانی به شیوه های آموزشی.....
۱۵	نقش روانشناسی در شکل دادن به محیط های یادگیری.....
۱۸	عوامل روانشناختی موثر بر پیشرفت دانش آموزان.....
۲۱	پرداختن به تفاوت های فردی: روانشناسی یادگیرندگان متنوع.....
۲۳	استفاده از بینش های روانشناختی برای راهبردهای آموزشی موثر.....
۲۹	فصل دوم.....
۲۹	روانشناسی شناختی و یادگیری.....
۲۹	باز کردن فرآیندهای شناختی: حافظه، توجه و یادگیری.....
۳۱	کاربرد نظریه بار شناختی در محیط های آموزشی.....
۳۴	فراشناخت و راهبردهای یادگیری خودتنظیمی.....
۳۷	آشنایی با مدل های پردازش اطلاعات در آموزش و پرورش.....
۴۰	نظریه های رشد شناختی و شیوه های آموزشی.....
۴۳	تقویت یادگیری از طریق راهبردها و تکنیک های شناختی.....
۴۷	فناوری و روانشناسی شناختی: نوآوری در فناوری آموزشی.....

بینش های روانشناسی شناختی برای طراحی برنامه درسی و برنامه ریزی آموزشی ... ۵۰

فصل سوم..... ۵۵

روانشناسی رشد و تربیت..... ۵۵

بررسی نقاط عطف رشد: تولد از طریق نوجوانی ۵۵

مراحل روانی اجتماعی اریکسون: پیامدهایی برای آموزش ۵۸

نظریه رشد شناختی پیاژه در زمینه های آموزشی ۶۰

نظریه اجتماعی-فرهنگی ویگوتسکی و کاربردهای آموزشی آن ۶۳

نقش نظریه دلبستگی در بهزیستی و یادگیری دانش آموزان ۶۶

درک نوجوانی: دیدگاه های روان شناختی برای مربیان ۶۹

ارتقای رشد اجتماعی و عاطفی در کلاس درس ۷۱

راهبردهای مبتنی بر روانشناسی رشد برای مدیریت کلاس درس ۷۴

فصل چهارم..... ۷۹

انگیزه و یادگیری..... ۷۹

نظریه های انگیزش: نیروهای محرکه در پشت یادگیری ۷۹

انگیزه درونی و بیرونی: پیامدهایی برای آموزش ۸۱

نظریه هدف و انگیزه پیشرفت در محیط های آموزشی ۸۴

تئوری خود تعیینی: تقویت استقلال و تسلط در دانش آموزان ۸۶

نظریه انتظار-ارزش و کاربردهای آن در آموزش و یادگیری ۸۹

استراتژی های انگیزشی برای افزایش مشارکت دانش آموزان ۹۲

ترویج فرهنگ ذهنیت رشد در مدارس ۹۵

مداخلات مبتنی بر انگیزه برای موفقیت تحصیلی ۹۸

فصل پنجم.....	۱۰۳
روانشناسی اجتماعی و آموزش.....	۱۰۳
درک تأثیر اجتماعی: فشار و انطباق همسالان در مدارس.....	۱۰۳
نظریه هویت اجتماعی و پیامدهای آن برای پویایی کلاس درس.....	۱۰۵
تهدید کلیشه ای و تأثیر آن بر عملکرد دانش آموزان.....	۱۰۸
پیشگیری از قلدری: بینش‌هایی از تحقیقات روان‌شناسی اجتماعی.....	۱۱۰
ایجاد روابط مثبت معلم و دانش آموز.....	۱۱۳
راهبردهای یادگیری مشارکتی: به کارگیری اصول روانشناسی اجتماعی.....	۱۱۶
ترویج همدلی و رفتار اجتماعی در آموزش.....	۱۱۹
منابع.....	۱۲۳

فصل اول

درک رابطه روانشناسی-آموزشی

کاوش در تقاطع روانشناسی و آموزش

تلاقی روانشناسی و آموزش، حوزه ای پیچیده و چندوجهی است که اهمیت قابل توجهی در درک و ارتقای شیوه های آموزشی دارد. در ایران، این پیوند به ویژه حیاتی است زیرا این کشور در تلاش است تا سیستم آموزشی خود را برای پاسخگویی به خواسته های چشم انداز جهانی که به سرعت در حال تغییر است، بهبود بخشد. با کنکاش در اصول روانشناختی که زیربنای راهبردهای یادگیری و آموزشی است، مربیان در ایران می توانند رویکردهای خود را بهتر برای پاسخگویی به نیازهای متنوع دانش آموزان تنظیم کنند. هدف این بخش بررسی ابعاد مختلف پیوند روانشناسی-آموزش در ایران، روشن کردن نظریه ها، عملکردها و چالش های کلیدی در این زمینه است.

محققان ایرانی مدت ها است اهمیت ادغام بینش های روان شناختی در شیوه های آموزشی را برای افزایش نتایج یادگیری درک کرده اند. به گفته هومن (۲۰۱۹)، به کارگیری اصول روان شناختی در آموزش می تواند درک عمیق تر فرآیندهای شناختی، انگیزه ها و رشد اجتماعی-عاطفی دانش آموزان را تسهیل کند. این شناخت منجر به گنجاندن مفاهیم روان شناختی در برنامه های تربیت معلم و طرح های برنامه درسی در سراسر ایران شده است (هومن، ۱۳۹۸، ص ۵۶). ایران با تجهیز مربیان به دانش نظریه ها و روش های

روان‌شناختی، در صدد است تا راهبردهای آموزشی مؤثرتری را تقویت کند که بتواند نیازهای متنوع و سبک‌های یادگیری دانش‌آموزان را برآورده کند.

کی از نظریه‌های بنیادی که زیربنای پیوند روانشناسی-تربیتی در ایران است، ساخت‌گرایی است. رویکردهای سازنده‌گرا با تکیه بر کار روان‌شناسان برجسته‌ای مانند ژان پیاژه و لو ویگوتسکی، بر نقش فعال یادگیرندگان در ساختن دانش خود از طریق تعامل با محیط و بافت اجتماعی تأکید می‌کنند (فرهنگی و همکاران، ۲۰۲۲، ص ۷۸). در محیط‌های آموزشی ایران، اصول سازنده‌گرایی در شیوه‌های آموزشی ادغام شده است تا یادگیری دانش‌آموز محور و مهارت‌های تفکر انتقادی را ارتقا دهد (فرهنگی و همکاران، ۱۳۹۱، ص ۷۸). هدف مربیان در ایران با تشویق دانش‌آموزان به شرکت در فعالیت‌های عملی، پروژه‌های مشارکتی و وظایف حل مسئله، پرورش درک مفهومی عمیق‌تر و مهارت‌های شناختی بالاتر در میان فراگیران است.

علاوه بر سازه‌انگاری، نظریه اجتماعی-فرهنگی نیز در زمینه روانشناسی و آموزش ایران اهمیت قابل توجهی دارد. نظریه اجتماعی-فرهنگی که توسط ویگوتسکی ابداع شد، بر نقش تعاملات اجتماعی، مصنوعات فرهنگی و زبان در شکل دادن به رشد شناختی تأکید دارد (میرزایی و همکاران، ۲۰۲۳، ص ۱۱۲). در ایران که ارزش‌ها و سنت‌های فرهنگی نقش محوری در جامعه دارند، مربیان اهمیت در نظر گرفتن عوامل اجتماعی-فرهنگی را در طراحی و اجرای مداخلات آموزشی تشخیص می‌دهند (میرزایی و همکاران، ۱۳۹۲، ص ۱۱۲). با گنجاندن مثال‌ها، روایت‌ها و دیدگاه‌های مرتبط فرهنگی در برنامه درسی، مربیان می‌توانند محیط‌های یادگیری را ایجاد کنند که با تجربیات زیسته دانش‌آموزان طنین‌انداز شده و حس تعلق و هویت را ارتقا دهد.

پیوند روانشناسی - آموزش در ایران حوزه روانشناسی تربیتی را نیز در بر می‌گیرد که بر درک فرآیندهای روانشناختی مؤثر بر یادگیری و آموزش تمرکز دارد. پژوهشگران ایرانی در مطالعه روانشناسی تربیتی و انجام تحقیقات در زمینه موضوعاتی مانند انگیزش، یادگیری خودتنظیمی و پیشرفت تحصیلی کمک‌های قابل توجهی کرده‌اند (غنصولی و

غنی زاده، ۲۰۲۱، ص ۲۴۵). پژوهشگران در ایران با بررسی عواملی که به مشارکت و عملکرد دانش آموز کمک می‌کنند، به دنبال اطلاع‌رسانی به مداخلات مبتنی بر شواهد هستند که می‌تواند شیوه‌های آموزشی را در زمینه‌های مختلف افزایش دهد (غنثولی و غنی‌زاده، ۲۰۲۱، ص ۲۴۵). از طریق همکاری بین روانشناسان و مربیان، ایران قصد دارد شکاف بین تئوری و عمل را پر کند و اطمینان حاصل کند که مداخلات آموزشی مبتنی بر شواهد تجربی و متناسب با نیازهای منحصر به فرد دانش آموزان ایرانی است.

با این حال، علیرغم پیشرفت‌های صورت گرفته در ادغام روانشناسی در آموزش و پرورش در ایران، چالش‌های متعددی وجود دارد. یکی از این چالش‌ها دسترسی محدود به منابع روانشناختی و خدمات حمایتی در محیط‌های آموزشی است. بر اساس مطالعه رحیمی و محمدی (۱۳۹۹)، بسیاری از مدارس در ایران به روانشناسان و مشاوران آموزش دیده دسترسی ندارند و مربیان را برای رسیدگی به نیازهای عاطفی-اجتماعی دانش آموزان مجهز نمی‌کنند (ص ۱۶۷). این کمبود منابع، تلاش‌ها برای اجرای مداخلات مؤثر با هدف ارتقای سلامت روان و بهزیستی در بین دانش‌آموزان را با مشکل مواجه می‌کند (رحیمی و محمدی، ۱۳۹۹، ص ۱۶۷). برای مقابله با این چالش، نیاز به سرمایه‌گذاری در آموزش و توسعه حرفه‌ای روانشناسان و مشاوران در ایران، تجهیز آنها به مهارت‌ها و دانش برای حمایت مؤثر از رشد روانی و عاطفی دانش‌آموزان، به طور فزاینده‌ای احساس می‌شود.

یکی دیگر از چالش‌های پیش روی پیوند روان‌شناسی - آموزش در ایران، نیاز به تطبیق شیوه‌های آموزشی سنتی با بینش‌های روان‌شناختی مدرن است. ایران دارای میراث فرهنگی غنی و سابقه‌ای طولانی از سنت‌های آموزشی است که ممکن است همیشه با نظریه‌ها و روش‌شناسی‌های روانشناسی معاصر همسو نباشد. این تنش بین سنت و نوآوری چالش مهمی را برای مربیان و سیاست‌گذارانی که به دنبال ارتقای اصلاحات آموزشی در ایران هستند، ایجاد می‌کند (پاکمهر و همکاران، ۲۰۲۳، ص ۸۸). با این حال، با تقویت گفتگو و همکاری بین ذینفعان آموزشی سنتی و مدرن، ایران می‌تواند از